

FOLKLORNA DEJAVNOST V AVSTRALIJI

LJUBA VRTOVEC PRIBAC

V Avstralijo je največ Slovencev prišlo med letoma 1950 in 1960. Preden so se postavili na svoje noge, zgradili društvene domove in cerkve je minilo nekaj let, potem pa se je razcvetela tudi njihova ljubiteljska dejavnost.

Prvo slovensko mladinsko folklorno skupino je že leta 1969 ustanovila in vodila gospa Draga Gelt (rojena Setnikar na Dobrovi pri Ljubljani) v Verskem in kulturnem središču Kew v Melbournu. Plesali so gorenjske, belokranjske, koroške in primorske plesne po knjigah Marije Šuštar in Franceta Marolta. Pripadajoče noše je sešila sestra Ksaverija.

V Sydneyju je prva organizirala odraslo mladino v folklorno skupino gospa Marija Košorok, in sicer leta 1972 v okviru društva Triglav. Kmalu zatem so tudi v Melbournu ustanovili folklorno skupino Rdeči cvet. Po dveh letih sta obe skupini prenehali delovati, kajti ljudje se so poročali, si ustvarjali družine, dobivali otroke in se intenzivno posvečali delu. Otroci sicer hitro rastejo in v sobotne ali nedeljske šole slovenskega jezika je prihajalo veliko otrok. Prav te otroke je v Sydneyju spet organizirala gospa Marija Košorok in skupino poimenovala Planika. Dobila je godce, s pomočjo drugih žena in mater izdelovala folklorne kostume in

učila ples, ki se jih je naučila od svojega starega očeta. Če je le dobila boljšega učitelja od sebe, ga je pritegnila k delu.

Folklorna dejavnost je rasla od leta 1975 naprej in dosegla po številu otrok in nastopov svoj vrhunec v letu 1980. V tem času je gospa Košorok pripravila tudi dve skupini plesalcev v Wollongongu.

Slovensko-avstralski klub Planica iz Wollongonga je v letih 1975 in 1977 z velikim navdušenjem organiziral tako imenovano *Slovensko kmečko občet* ali *Slovenian Country Style Wedding*. Obe prireditvi sta zahtevali veliko priprav in dobre volje, a sta pritegnili veliko nastopajočih in gledalcev.

V Melbournu se kulturno življenje odvija v štirih društvih: Slovensko društvo Melbourne v Elthamu, Versko središče Kew, Slovensko društvo Planica Springvale in Slovensko društvo Jadran. Ljudske plesne so v vseh teh društvih prepustili otrokom in mladini. Plesalci so vadili občasno, odvisno od prireditev, ki so bile na programu. Imena skupin in vaditeljev se stalno spreminjajo. V Kewju so imeli FS Rožmarin pod vodstvom učiteljice Viki Mrak. Kasneje je to prevzela sestra Petra Kropich. Sestri Kristina in Wendy Cestnik sta ustanovili skupino Iskra. V Slovenskem društvu Melbourne v Elthamu je učila gospa Draga Gelt, v slovenskem društvu Planica pa gospa Meta Lenarčič. Večino glasbe za Folklorno skupino Planica je aranžiral Lenko Lenti. Slovenska katoliška cerkev v Avstraliji, pod vodstvom patrov frančiškanov, organiziral letne mladinske koncerte. Plesalci iz Kewja so leta 2010 plesali na 35. mladinskem koncertu.

V letih 1986 do 1992 so bili zelo aktivni v Geelongu pod vodstvom Stephanie Matkovič. Slovenci v Adelaidi so imeli otroško folklorno skupino. Leta 1980 so pri društvu Triglav v Sydneyju spet organizirali skupino večjih in manjših otrok.

Barbara Falež iz Avstralije v »črni noši«.
(Februar 1992, iz arhiva Ljube Vrtovec Pribac.)

Folklorna skupina Prvi rej in gorenjski plesi na generalki v Slovenskem domu Sydney. (Maj 1997, iz arhiva Ljube Vrtovec Pribac.)

Izkušena plesalka gospa Erna Nikolič je s strokovnim delom pripravila mladinsko skupino tako dobro, da so leta 1985 in 1986 predstavili slovensko skupnost na multikulturnem festivalu v znameniti sydneyjski operni hiši. Plesali so ples, zapisane na Gorenjskem, v Beli krajini in Prekmurju.

Tudi preostala društva v Brisbanu, Perthu, Milduri, Albury-Wodongi, Newcastleu, Hobartu in še kje so imela na razpolago vedno kakšen par, da je nastopil v »narodni noši« in predstavljal slovensko skupnost v tistem kraju.

Leta 1987 je Združenje slovenskih organizacij Avstralije s pomočjo Slovenske izseljenske matice pripravilo pettedenski seminar spoznavanja folklorne strokovnjakoma iz Slovenije po društvih v Južnem Walesu in Canberri. Drago Kunej je igral harmoniko in predaval o ljudski glasbi in petju, jaz pa sem učila ples in predavala o oblačenju kmečkega prebivalstva na Slovenskem. Po tem obisku so dve leti zelo uspešno plesali v Wollongongu pod vodstvom Ivana Rudolfa, v Canberri pa pod vodstvom Barbare Falež in leto kasneje Brigitte Osolnik. Tudi novozgrajeni dom slovenskega društva Sydney je ves čas od leta 1987 naprej zelo podpiral folklorno dejavnost. Imeli so otroške in mladinske skupine pod vodstvom Ivana Koželja, Mihe Kunstlja (AFS Marolt), Ivane Slobodnik in Lolite Žižek. Ves čas je skupine spremljal na harmoniko Rudi Črnčec. Leto 2000 je veliko otroško skupino, imenovano Mali Prešeren, vodil Ivan Koželj.

Vse slovenske folklorne skupine so plesale in še sodelujejo na slovenskih društvenih prireditvah, ki so z leti postale tradicionalne. Te so:

- praznovanje ob slovenskem kulturnem prazniku,
- pust,
- materinski in očetovski dnevi,
- športna srečanja balinarjev,
- praznovanje ob dnevu slovenske državnosti,
- elitni plesi v avstralskem okolju,
- mladinski koncerti v okviru cerkvene skupnosti,

- miklavževanje,
- obiski političnih, kulturnih in cerkvenih predstavnikov iz Slovenije,
- slovenski tabor in slovenski festival v Melbournu.

Marta Kavaš in Michael Ellis v folklorne kostumu, ki ponazarja oblačenje Kostelcev. (Junij 1997, iz arhiva Ljube Vrtovec Pribac.)

Slovenci v Avstraliji. Interpretirana podoba Istranov.
(Junij 1997, iz arhiva Ljube Vrtovec Pribac.)

Ker se je v Avstraliji v 70. letih začel uveljavljati tako imenovani multikulturalizem, so pogoste prireditve, kjer se predstavljajo predstavniki različnih narodov, kot so: mednarodni dnevi, multikulturalni festivali v Sydneyju, Canberri in še drugod, leto otroka, parade etničnih šol, velikonočni sejem, razne razstave, folklorni festivali, kot je Natfolk in Auz-dance, Moomba v Melbournu, delavski dan in še druge priložnosti.

Na primeru Avstralije bi lahko govorili o nekakšnem samostojnem razvoju slovenskih folklornih skupin, ki je potekal vzporedno z razvojem folklorne dejavnosti v matici. Prvi priseljenci so začeli z mnogo dobre volje in veliko ljubezni do stare domovine v srcu. Plesali so največ polke in valčke ter novejša plesa, ki so se jih naučili plesati še doma, preden so prišli v Avstralijo.

Folklorna skupina Prvi rej

Usoda me je leta 1993 pripeljala nazaj v Avstralijo. Leta 1994 sem začela poučevati ples pri Folklorni skupini Prvi rej v okviru slovenskega društva v Canberri, kjer je plesalo najprej pet mladih parov. Po treh letih rednega dela smo skupino razširili na osem parov, v kateri so sodelovali člani v starosti od 15 do 42 let. S pomočjo sydneyjskega harmonikarja Rudija Črnčca nam je uspelo postaviti osem odrskih postavitev:

Slovenci v Avstraliji. Interpretirana podoba Gorenjcev.
(Junij 1997, iz arhiva Ljube Vrtovec Pribac.)

- *Plesi ljubljanskega predmestja,*
- *Prifarska svatba,*
- *Ohcet iz Zgornje Korene,*
- *Štajerski plesi,*
- *Gorenjski plesi,*
- *Prekmurski plesi,*
- *Splet plesov in noš slovenskih pokrajin,*
- *Avstralski kolonialni plesi.*

Veliko denarja in dela smo vložili v izdelavo čim bolj ustreznih folklornih kostumov. Leta 1997 smo bili povabljeni na turnejo po Sloveniji, kjer smo med 28. junijem in 10. julijem imeli 14 koncertov po različnih krajih. To je bilo za naše plesalce in plesalke izjemno navdušujoče.

Leta 1998 smo načrtovali turnejo po Avstraliji skupaj s Prifarskimi muzikanti s Kostelskega, a je ostalo pri načrtih. Za Prešernov

Slovenci v Avstraliji. Otroci v prekmurskih kostumih. (Oktober 1991, iz arhiva Ljube Vrtovec Pribac.)

dan smo imeli zanimiv kulturni večer ob polni dvorani skupaj s folklorno skupino Študent iz Maribora. Za velikonočne praznike smo imeli enourni samostojni program na znamenitem *Natfolk festivalu* v Canberri s pomočjo Rudija Črnčca iz Sydneyja in Freda Pribca iz Hobarta.

S Prvim rejem smo vztrajali pet let, in sicer do junija 1999. Otroci so zaplesali še za očetovski dan in Miklavža. S Simono Sečkar in Barbaro Falež smo naredile inventuro v garderobi in to je bil konec mojega dela v Avstraliji. Januarja leta 2000 sem se s sinovoma vrnila v Slovenijo.

